BIGGLES - 100 år

av Mats Averkvist

Vem var han, flygarhjälten som stred i de båda världskrigen, drev charterbolag under mellankrigstiden och som blev chefspilot vid Scotland Yards flygande polisavdelning? En hjälte som har fått pojkar och män att drömmande se upp mot himlen, att söka till flygvapnet eller till att ta flygcertifikat.

Kapten W.E. Johns, skaparen av denna gestalt hade säkert ingen aning om vad hans penna skulle föra med sig när han skrev den första Biggles-novellen till tidskriften *Popular Flying* i april 1932 – *Den vita Fokkern*. Johns var redaktör för tidskriften, och tyckte att man behövde en trovärdig flygnovell för att väga upp allt importerat skräp som skrevs om flyg. Han ville visa läsarna den verkliga bilden av flygstriden. Hjälten Biggles var född! Han skrev ytterligare sex noveller om Biggles som publicerades i de följande numren. De och ytterligare elva noveller bildade underlaget till den första Bigglesboken, *The Camels are coming,* (*Biggles åter i elden* i svensk översättning).

William Earl Johns föddes den 5 februari 1893 i Bengeo, Hertfordshire. Han var son till en skräddare och en slaktardotter. Efter att ha avslutat sina studier vid Hertford Grammar School försörjde han sig som pianist på en biograf och gick en målarkurs. Han hade tidigt en önskan om att få bli soldat och tog värvning i *King's Own Royal Regiment*, Norfolks frivilliga kavalleri. Under den tid han arbetade som hälsovårdsinspektör i Swaffham började han uppvakta prästdottern Maud Hunt. Tre år var han i armén bl a tjänstgjorde han på halvön Gallipoli, i Egypten och i Saloniki. Där ådrog han sig malaria varför han ansökte om förflyttning till RFC.
I oktober 1916 började han sin flygutbildning vid *No 1 School of Aeronautics* i Reading. Han tjänstgjorde som flyginstruktör innan han den 21 augusti 1918 blev förlagd vid 55:e dagbomb-skvadronen i Frankrike. Johns tid vid fronten blev emellertid inte så långvarig. Den 16 september blev Johns nedskjuten under en bombräd och satt i tyskt fångläger.
Efter kriget lyckades han få ett tillfälligt arbete som flyginstruktör vid Cranwell och i november 1920 fick Johns ett treårigt arbete som rekryteringsofficer i London. Under denna tid bytte han uppehållsort flera gånger, bl a Birmingham, Newcastle, norra London, Ruislip och slutligen vid *Headquaters Air defence*. Äktenskapet knakade i fogarna och de separerade. Under uppehållet i Birmingham började Johns att uppvakta en 24-årig flicka, Doris Leigh. När han förflyttades till Newcastle följde hon med och stannade hos honom resten av hans liv.
1927 lyckades han sälja en del illustrationer till *Illustrated London News*. I oktober 1927 tog han avsked från RAF och hyrde en stuga i Lingfield i Sussex, där han skapade en ateljé för att börja en karriär som flygillustratör. Under 1928 började han att sälja flygillustrationer till tidningen *The Modern Boy* där han så småningom också började skriva en del artiklar och noveller. Mot slutet av 1930-talet benämns han som flygexpert *Flying Officer W.E. Johns*. Han började skriva för förlaget John Hamilton som hade specialiserat sig på flyglitteratur. Efter bara ett par år började det plötsligt att flöda med artiklar och böcker av Johns, men inte nog med det. John Hamilton beslutade sig för att ge ut en flygtidskrift, *Popular Flying* där Johns blev chefredaktör och i april 1932 kom den första novellen, *The White Fokker* av pseudonymen William Earle. Det var den första novellen om Biggles, flyghjälten som skulle komma att följa Johns i hela hans liv.
En av Johns hobbies var trädgårdsskötsel och 1937 började han skriva artiklar för månadstidningen *My Garden* under rubriken *The Passing Show*. Nu fick han också råd att bygga ett nytt eget hus vid Colley Close, Reigate Hill, Surrey. 1938 startades en systertidskrift till *Popular Flying* som kallades *Flying* där Johns också blev redaktör. Men det varade bara något år, och samtidigt slutade han också på *Popular Flying.*
Under andra världskriget tog Johns arbete hos *Air Defence Cadet Corps*. Han började på uppdrag från flygministeriet att skriva om flyglottan Worrals, den kvinnliga motsvarigheten till Biggles. Och så småningom också om kommandosoldaten King. Mot slutet av kriget tröttnade Johns på tyskarnas bombningar av Reigate-området, och flyttade till ett hus, Pitchroy Lodge, uppe i Skottland, vid Grantown-on-Spey, där han och Doris stannade till 1953. Där kunde han ägna sig åt sina favorithobbyer, jakt och fiske. Somrarna tillbringades ofta i Frankrike bl a på den franska Rivieran.

När Johns blev sextio år köpte han ett gammalt 1600-tals hus, Park House, på Hampton Court Road i södra London. I mitten av 1950-talet hade King och Worrals spelat ut sin roll och för att förnya sig lanserade Johns en serie science fiction-böcker. Men inte heller de blev särskilt långlivade, utan det blev Biggles som kom att hänga med ända till slutet.
Den 21 juni 1968 höll han på med det tolfte kapitlet av *Biggles does some homework.* Mitt under ett samtal med Doris sjönk han plötsligt ihop, hjärtat orkade inte längre. Det blev 97 titlar om Biggles varav 85 har översatts till svenska.

Bigglesböckerna i kronologisk ordning
(Siffrorna inom parentes refererar till listan med bigglesböcker.)

Biggles eller James C Bigglesworth för att använda hans riktiga namn, föddes i maj eller juni 1899 i Chini, Garwahl i Norra Indien av engelska föräldrar. Fadern var före detta officer i Brittiska armén men hade tagit avsked och arbetade som biträdande kommissarie i den indiska statsförvaltningen. Modern dog då Biggles var omkring tio år gammal. Biggles uppväxt i Indien präglades av äventyr i den närliggande djungeln. Detta medförde emellertid att han fick upprepade malariaanfall. Han blir därför vid 14 års ålder hemskickad till England där han får bo hos sin farbror i Norfolk **(96)**.
På hösten 1913 börjar han i 4:e årskursen på Malton Hall School. Det är under denna tid som Biggles ser ett flygplan för första gången, vilket gör ett storslaget intryck på honom **(46)**. Efter skolantiden söker han i juni 1916 till RFC (Royal Flying Corps), det engelska flygväsendet. Han blir stationerad vid 17:e flygskolan nära byn Settling i Norfolk där han blir flygutbildad på Maurice Farman Shorthorn och Avro 504. Några veckor senare överförs han till 4:e flygstridsskolan i Frensham vid Lincolnshirekusten. Efter tre dagar och endast 15 timmars flygning varav 9 timmar solo, blir han förflyttad till 169:e skvadronen, S:t Omer i norra Frankrike **(65)**. Där blir han med kort varsel satt in i strid och får flyga FE 2b och senare också Bristol F2b Fighter. Här stiftar han bl a bekantskap med major Raymond som arbetar för den engelska underrättelsetjänsten, en man som senare skulle bli hans chef på Scotland Yard.
Så småningom blir Biggles förflyttad till 266:e skvadronen, en jaktskvadron, där han en kort tid flyger Sopwith Pup och senare det berömda Sopwith Camel. Hans kusin Algernon Montgomery Lacey, ansluter sig till skvadronen. De blir oskiljaktiga vänner **(2,53,68,69,74)**. Han flyger Camel tillsammans med *Algy* under resten av kriget, med undantag av ett mycket farligt specialuppdrag I Palestina **(35)**. Där verkar Biggles som tysk spion i engelsk tjänst. En av hans överordnade är den fruktade tyske underrättelseofficeren Erich von Stalhein, en person som blir Biggles bittre fiende enda fram till slutet av 1950-talet. Ett annat äventyr under första världskriget är när två unga pojkar rymmer från skolan för att bli stridsflygare i Frankrike. De blir lyckligtvis omhändertagna av Biggles och hans gäng **(99)**.
I krigets slutskede blir Biggles tvungen att nödlanda inte långt från sin egen bas. Där träffar han en ung flicka, Marie Janis som han förälskar sig i. Tyvärr visar det sig att hon är tysk spion så det blir inget varaktigt förhållande av det och efter detta intermezzo höll han sig för alltid borta från det kvinnliga könet. På krigets näst sista dag blir Biggles befordrad till major och fr o m dagen därpå divisionschef för 319:e divisionen i England. Men på sitt sista uppdrag över linjerna blir han nedskjuten och satt i tyskt fångläger **(97)**.
Efter kriget blev Biggles och Algy förmodligen kvar i RAF (Royal Air Force) i några år för att sedan ta avsked och satsa på en karriär som civilflygare. 1920-talet är en dunkel period i Biggles liv, det finns nämligen bara en bok som utspelar sig under detta årtionde. Biggles, Algy och Smyth, Biggles mekaniker från kriget, hjälper Biggles farbror *Dickpa* att hitta en inkaskatt i Sydamerika. **(98)** Det är dock troligt att de tre reste en hel del runt om i världen och var sannolikt med om en del äventyrligheter. Det var också förmodligen under denna period som Biggles arbetade som provflygare i USA, för det engelska flygministeriets räkning.
Några år in på 1930-talet tar Biggles och hans två kamrater ett jobb för Brittiska Guayanas oljebolag. Det är början på ett otal äventyr runt världen som slutar i London. **(34)** Biggles och Algy blir tvungna att nödlanda på den engelska östkusten där de blir inblandade i ett skumt spionföretag riktat mot England. De träffar också på *Ginger* Hebblethwaite som är en fräknig rödhårig yngling med flygardrömmar (**95)**. Han blir med i Biggles gäng och följer med till London för att få flygutbildning. Biggles farbror Dickpa begär hjälp med att lösa gåtan med *ljusets berg*

långt borta i Tibet **(48)**. Sommaren 1935 startar Biggles på uppdrag av guldmäklarfirman Cronfelt & Carstairs charterbolaget Biggles & Co. Man fraktar guld och ädla stenar mellan England och Frankrike, inte utan svårigheter (**7)**. De skaffar en våning på Mount Street i London och har t o m hemhjälp.
Andra uppdrag väntar, en ung flygare försvinner i Afrika **(50)**. De får en del uppdrag av Dr Augustus Duck **(5)**, Biggles blir befälhavare för en liten styrka som letar efter försvunna fartyg i Indiska Oceanen **(3)**. De letar efter en guldskatt i västindien **(39)** och i Brittiska Honduras **(59)**, söker efter en försvunnen oas i Saharas inre **(37)**. Under en rekreationsresa i Medelhavet blir fartyget bombat och Biggles, Algy och Ginger kommer iland i Spanien mitt under det spanska inbördeskriget **(55)**. Biggles får i uppdrag att sätta upp ett litet flygvapen i Maltovia, en lilleputtstat norr om Svarta Havet **(47)**. Kapten Wilkinson, *Wilks* en kamrat från kriget, har startat ett flygbolag i Kanada och behöver assistans (**36)**. Sandy, en annan kamrat från kriget behöver hjälp med pärlfiske i Söderhavet **(61)**. En professor Berklinder försvinner i Lucrania, ett annat lilleputtland **(6)**.
Vid andra världskrigets utbrott får våra tre vänner i uppdrag att från en liten hemlig flygbas i södra Östersjön, slå till mot fienden i Tyskland **(56)**. Biggles är divisionschef i Frankrike när han får i uppdrag att flyga till Finland och slåss mot ryssar och tyskar **(78)**. Han hinner knappt tillbaka till Frankrike förrän han får i uppdrag att göra flygrekognoseringar i Norge för den engelska underrättelsetjänstens räkning. Han vaknar upp på hotellet i Oslo när tyskarna ockuperar landet **(30)**. Frankrike är ockuperat och slaget om England har börjat. Biggles får i uppdrag att sätta upp en ny jaktskvadron, 666:e skvadronen som inte blir som andra skvadroner, detta blir *Biggles skvadron* **(94)**. Biggles skvadron flyger till Libyska öknen för att leta efter försvunna flygplan **(83)**. De upprättar en hemlig flygbas i det inre av Borneo för att slå till mot japanerna (**52)**. Biggles har försvunnit under ett uppdrag i Monaco, Algy, Ginger och Bertie ger sig iväg för att finna honom **(33)**. Japan har ett nytt hemligt vapen mot de allierade styrkorna i Indien. Det blir Biggles och hans män som blir satta till att finna det **(60)**. Biggles skvadron gör en räd mot en hemlig bränsledepå i Schwarzwald **(90)**. Biggles skvadron får i uppdrag att frakta gummi från en ö i Mergui-arkipelagen till Indien. Området är dock fullt av japaner (**31)**.
Efter andra världskrigets slut sitter Biggles, Algy, Ginger och Lord Bertie Lissie kvar på 666:e skvadronens flygfält och funderar på vad de skall hitta på. Svaret kommer med kommendör Raymond. Han erbjuder dem att bli flygande poliser och de antar erbjudandet i brist på annat. Den närmaste tiden går åt till att *städa upp* efter kriget. De jagar flygande banditer i Nordafrika **(93),** en ubåt i indiska Oceanen (**77)**, sedelförfalskare i Afrika **(49)**, slavdrivare i Sydamerika **(85)** och letar efter en guldskatt i Antarktis **(25)**.
1950-talet var fyllt med uppdrag av varierande art **(43, 1, 89, 88, 40, 4, 9, 57, 58, 71, 29, 41, 20, 51, 27, 91, 86, 67, 70, 73, 75, 72, 28)**. På våren 1958 får Biggles i uppdrag att befria ärkefienden Erich von Stalhein från fängelseön Sachalin. Han hade satts i fängelse där på grund av sina ständiga misslyckanden i sitt arbete för östsidan i det kalla kriget. Med Biggles hjälp hamnar han under engelskt beskydd i gengäld mot att han lämnar upplysningar om öststaterna. Detta leder till att Biggles och von Stalhein blir mycket goda vänner (**26)**. Som ett resultat av von Stalheins upplysningar får Biggles nya uppdrag (**24, 54)**.
1960-talet är liksom 1950-talet fyllt med uppdrag av varierande slag. Biggles är nu över 60 år gammal och man kan ana en viss tillbakahållenhet. **(14, 23, 45, 17, 42, 44, 80, 92, 21, 38, 82, 84, 87, 8, 16, 64, 10, 22).** På hösten 1964 sitter Biggles och von Stalhein på en restaurang och pratar om gamla tider. Deras samtal kommer in på Biggles enda kärlek, Marie Janis som även von Stahlhein känner. Det visar sig att hon fortfarande lever, men tyvärr befinner sig bakom järnridån. De lyckas befria henne ur kommunisternas klor och hon bosätter sig i England **(66)**.
Under andra hälften av 1960-talet får Biggles och hans vänner mest uppdrag som rör sig om smuggling eller stölder **(76, 13, 62, 11, 12, 19, 81, 15, 18, 63, 79)**. Någon gång i början av 1968 får Biggles, som nu närmar sig 70 årsstrecket, beskedet av kommendör Raymond att man har beslutat att utvidga den flygande polisavdelningen på Scotland Yard. Meningen är att Biggles och Algy, som är ungefär lika gamla, skall kunna gå i pension när de vill. Kommendören är själv i färd med att pensionera sig, och nytt folk behöver anställas **(32)**.
Vad som sedan hände vet vi inte. Sannolikt drog sig Biggles och Algy och Raymond tillbaka från aktiv tjänst, medan Ginger och Bertie troligen stannade kvar på Scotland Yard ytterligare

något år tills alla nya rekryter blivit tillräckligt rutinerade. Sedan tog de också troligen avsked. Det är dock säkert att de fortfarande hade en flygmaskin startklar närhelst de fick lust att ta sig en flygtur.

Biggles idag

Fenomenet Biggles måste vara den fiktiva figur som har betytt mest för flyget i ett flertal länder. Som en liten undersökning i svensk Flyghistorisk Tidskrift har visat, har Biggles haft stor påverkan på minst 1/3 del av flygintresserade människor i Sverige. Bigglesböckerna har givits ut på minst 14 språk i åtminstone 21 länder. I Sverige startade utgivningen 1940 och slutade 1995. Ja, den slutade därför att enligt Bo Wahlströms förlag har det varit sjunkande försäljningssiffror sedan 1980-talet. Intresset bland dagens ungdom är i stort sett noll och intet. Däremot i åldersgruppen 50+ lever Biggles kvar som en nostalgisk uppenbarelse. Det är sedan tjugo år tillbaka inga problem att hitta Bigglesböcker på antikvariat, loppmarknader och på nätet. Priserna ligger som regel runt några tior. Fina exemplar, upp mot en hundralapp.

Källor:
Biggles i Sverige, Stefan Mählqvist, Gidlunds 1983
Biggles! The life story of Capt. W.E. Johns, P. Berresford-Ellis & J. Schofield, Veloce Publishing 1993.
Samtliga Bigglesböcker.